

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ความรู้ความเข้าใจ เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ของประชาชนในเขตตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่

ชื่อผู้เขียน นางอินทราณี สุขสมบูรณ์

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ลิสุวรรณ

ประธานกรรมการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยงยุทธ เปลี่ยนแพตุง

กรรมการ

อาจารย์เรวัฒน์ สุธรรม

กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจกระบวนการรับรู้ของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ
ในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและแหล่งที่มาของความรู้ความเข้าใจของ
ประชาชนแต่ละกลุ่มในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งศึกษาความเป็น
อยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม บทบาทของผู้นำและองค์กรของชุมชนที่มีความสัมพันธ์ต่อ
การให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่ตำบลสะ
เอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ วิธีการดำเนินการศึกษาประกอบไปด้วยการวิจัยเอกสาร และ
การวิจัยภาคสนาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละใน
การอธิบายข้อมูล และในส่วนที่เป็นแบบสอบถามปลายเปิดที่เกี่ยวกับความคิดเห็น ใช้วิธีวิเคราะห์
เนื้อหาโดยแยกแยะจัดหมวดหมู่ จัดทำโครงสร้าง

ในพื้นที่ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาความแห้งแล้ง ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ซึ่งชาวบ้านเชื่อว่าเป็นปัญหาจากการตัดไม้ทำลายป่าในอดีต พื้นที่ชุมชนแห่งนี้ได้รับการติดต่อกับบุคคลภายนอกอยู่ตลอดเวลา การพบกับบุคคลในลักษณะต่าง ๆ ทำให้ชาวบ้านในตำบลสะเอียบได้รับความรู้และแนวความคิดที่แตกต่างหลากหลาย การแบ่งกลุ่มและองค์กรในพื้นที่จึงมีลักษณะที่ไม่เป็นทางการมากกว่ากลุ่มที่เป็นทางการ กลุ่มเป็นทางการที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นกลุ่มทำงานและมีกิจกรรมในลักษณะของโครงการที่กำหนดขึ้นล่วงหน้าจึงมีผลงานกลุ่มชัดเจน ทั้ง ๆ ที่มีผู้ร่วมกลุ่มน้อยแต่ก็มีความรับผิดชอบเป็นของตนเอง กลุ่มเหล่านี้ไม่มีความผูกพันหรือสร้างการรับรู้เรื่อง เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับชาวบ้านที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มมากนัก ส่วนกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ เป็นกลุ่มที่เกิดจากความผูกพันของชาวบ้านและรับรู้เรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามแนวความคิดของตน การให้ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบลสะเอียบ เป็นเรื่องที่ชาวบ้านให้ความสนใจและมีศักยภาพในการสร้างกลุ่มเพื่อการรับรู้ได้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับการส่งเสริมของหน่วยงานราชการ และหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตามบริบทของพื้นที่และปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ก็ยังเป็นสิ่งสร้างความสำเร็จและการรับรู้ในการอนุรักษ์ให้กับชาวบ้านตำบลสะเอียบในระดับหนึ่ง

จากบริบทของพื้นที่ดังกล่าวเป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่ากลุ่มชาวบ้านในพื้นที่รับรู้ใหม่ ๆ ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ การรับรู้เรื่องการอนุรักษ์อยู่ในลักษณะเดียวกับการศึกษาตามอัธยาศัย กล่าวคือ ชาวบ้านได้รู้ ได้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และมีกลุ่มที่พยายามหาแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน ดังนั้นกลุ่มชาวบ้านที่น่าจะมีบทบาทเป็นแกนนำสำคัญในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่มากที่สุดก็คือชาวบ้านในชุมชนแห่งนี้ที่มีจิตสำนึกในการรักษาบ้านตนเอง อย่างไรก็ตามการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ยังต้องได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลและหน่วยงานภายนอกในด้านทรัพยากร และความรู้ต่าง ๆ

กลุ่มผู้นำในพื้นที่เป็นกลุ่มคนที่คาดว่าจะ เป็นประชากรกลุ่มที่มีระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากที่สุด แต่เมื่อศึกษาวิจัยแล้วพบว่าทุกกลุ่ม

อาชีพมีความเข้าใจดีในเรื่องที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ใกล้เคียงกัน นอกจากนั้นแล้วกลุ่มผู้นำยังมีความเข้าใจดีในเรื่องบางเรื่องน้อยกว่ากลุ่มผู้ที่ดำรงชีพด้วยการตัดไม้ เช่น ในความรู้ว่าบางอย่างธรรมชาติสร้างขึ้นเอง บางอย่างมนุษย์สร้างขึ้นมา กลุ่มผู้นำมีความเข้าใจดี ร้อยละ 52.5 แต่กลุ่มผู้ที่ดำรงชีพด้วยการตัดไม้เข้าใจดีถึงร้อยละ 63.3

กระบวนการรับรู้ในเรื่องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ชาวบ้านในตำบลสะเอียบได้รับมากที่สุดคือการได้ยินและได้ฟัง การรู้จากหออกระจายข่าว การรู้จากรายการโทรทัศน์/วิทยุ การรู้จากการประชุม ในกลุ่มชาวบ้านในตำบลสะเอียบนี้มีการรับรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาจากการเคยได้ยินได้ฟังมากที่สุด เรื่องราวต่าง ๆ ที่ทุกกลุ่มได้รับรู้มากที่สุดได้แก่ เรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้มากกว่าเรื่องเกี่ยวกับสัตว์ป่าและการอนุรักษ์ดิน/น้ำ

Thesis Title: Knowledge in Natural Resources and Environment
Conservation of Population in Tambon Saeb, Amphoe
Song, Changwat Phrae

Author: Ms.Indranee Sooksomboon

M.Ed.: Nonformal Education

Examining Committee:

Assoc.Prof. Dr.Chukiat Leesuwan Chairman

Assist.Prof Yongyudh Plianpadung Member

Lecturer Rawat Suthum Member

ABSTRACT

This research was aimed to investigate levels and sources of understanding and awareness concerning natural resources and environment preservation among different groups of population. The research is also aimed to study the relationship of living conditions, traditions and customs, cultures, roles of communities' leaders and organizations to mass education concerning natural resources and environment preservation in Tambon Saeb, Amphoe Song, Changwat Phrae.

The research was conducted using two set of questionnaires, close and open-ended. Frequency, averages and percentage were used in data analysis.

Tambon Saeb, Amphoe Song, Changwat Phrae was the area riddled with problems related to draught which local citizens believed caused by past deforestation. Encountering different kinds of people at different circumstances, local citizens and received diverse opinions. Groups and organization therefore could be characterized by informal nature more than formal ones. Local formal organizations were the officially-assigned groups who undertook projects designed much ahead of time and therefore could claim clearly defined groups productivity. This type of groups, though consisted of fewer members, had clearly defined responsibilities. The groups felt no obligation to increase awareness concerning natural resources and environment preservation among local people. Informal groups which were formed by the natural bond and natural resources and environment preservation awareness gave rise to interest among local citizens to create learning and to form groups for the purpose of creating such awareness among themselves. Activities as such could be buttressed and augmented by official units, and other organizations. Besides, local context, and problems existed in the area itself had contributed, in part, to the formation of preservation awareness among Tambon Saeb citizens as well. The local leader groups though anticipated to be group which possess highest degree of natural resources and environment preservation awareness, did not, as the research revealed, have a significantly higher degree of such awareness than those acquired by

other subject groups. All groups, the research revealed, had knowledge and awareness on such matters as specified by the questionnaire at almost identical level. The research also revealed that for certain aspects such as on natural phenomena or manmade products, local leader did possess less well than those of log poachers, the former groups having scored 52.5 % while the latter 63.3 %.

Channels or means through which local citizens drew knowledge and awareness on natural resources and environment preservation are in this order: hearing, listening, village public speaker, radio, television program, meeting and seminar. Local citizens received highest content on knowledge and awareness on forest preservation, more than contents on wildlife, soil and water preservation.